

НАЦИОНАЛНА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ
ТЕОРЕТИКО-КОМПОЗИТОРСКИ И ДИРИГЕНСКИ
ФАКУЛТЕТ

СТАНОВИЩЕ

относно конкурс за

академичната длъжност „доцент“

по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

към Катедра „История на музиката“

на хабилитационния труд на Илия Граматиков

на тема:

**“ИНСТРУМЕНТАЛНИТЕ КОНЦЕРТИ
НА ГЕОРГИ АРНАУДОВ:
СЮРРЕАЛИСТИЧНИ ПРЕПРОЧИТИ
НА МУЗИКАЛНАТА ИСТОРИЯ”**

от

Андрей Василев Диамандиев – проф. д-р по хармония и оркестрация

Хабилитационният труд на Илия Граматиков на тема: **“Инструменталните концерти на Георги Арнаудов: Сюрреалистични препрочити на музикалната история”** респектира със своя обем от над 400 стандартни страници, включващ и 40 страници приложения с библиографията. Илия Граматиков е многостранна личност, която събира в себе си огромна информация от знания, които са съсредоточени изключително в съвременното и актуалното, които обаче са многократно видени, преосмислени и преценени под лупата на културологичен, философско-естетически, музикално-исторически, музикологичен и

музикантски прочит и препрочит. Спомням си много отдавна, още в ученическите години на Илия Граматиков, неговия жив интерес към съвременната и авангардна музика. Със сигурност тези негови нагласи, останали трайни досега, са оказали неизличително въздействие върху неговия поглед към света въобще. От гледна точка на максимално прецизното вглеждане в съвременното, в това, което се случва сега, би било неточно да казваме, че той мисли модерно, постмодерно или пост-постмодерно. Можем да намерим повече или по-малко потвърждения за такава нагласа в самия текст на труда. Една от формулировките на Илия Граматиков за музиката на Георги Арнаудов гласи: ”музиката на Арнаудов не би могла да се окачестви като пост-постмодерен пастищ, но ако се придържаме към аналогичността ѝ спрямо вдъхновилите я литературни творби, можем да я определим като метаисторична тонова метапроза, написана на самобитен метаморфен музикален език” (с. 206). От друга страна се цитира самия Георги Арнаудов по отношение на неговата критика за т.н. „културна неопределеност” при проблема за стиловите взаимодействия в постмодерната епоха: *„музикалното мислене би попаднало лесно в капана на тавтологията. То можеше да се потопи в превръщането на интертекстуалността от нещо присъщо, от нещо, от което мисленето не може да избяга (по Барт и Дерида), в елементарен клиширан похват, изкуствено посредничество и произволно придаване на смисли и хаотична употреба на познати знаци. То можеше да превърне фундаменталния плурализъм в безстилие, умишлената еkleктика в кич.”* (с. 201). От трета страна, да ограничим универсалността на творческите търсения на Илия Граматиков само в сферата на съвременното и свръхмодерното, би било невярно. Достатъчно е да споменем неговия фундаментален докторски труд „Пасионът през втората половина на XX век: композиторски решения на литургичния жанр”, който по презумпция трябва да се обърне към традицията. Там авторът цитира мисъл на папа Бенедикт XVI, която гласи: *„Който вижда смисъла на човешкото битие не във властта и нейното самоутвърждаване, а в радикалното битие за другите, та чак сам е битието за другите, както показва Кръстът”* (с. 180). Ясно се вижда съвсем общочовешкия призив на папа Бенедикт, който се оглежда в труда на Илия Граматиков повече в музикантски и композиционни решения, но той говори за всеобхватността на неговите интереси и търсения. В този смисъл можем да кажем за неговата творческа натура, че е в най-висока степен „интертекстуална” (не казвам интердисциплинарна, заради вече остарялото и неточно значение на термина по отношение на смисъла, който влагам) и свръхинтелектуална, която многократно надхвърля чисто музикалния смисъл, като търси основания в други области и сфери, които в дълбоката си същност са много различни от чисто музикалното – например литературата, другите изкуства, философията. Това, от една страна, му придава, външно погледнато, един постмодерен ореол, което, както казах

преди, не е точно, а, от друга, го сродява с творческите търсения и нагласи на интересния и в не-малка степен провокативен композитор, както и мислител, Георги Арнаудов. Илия Граматиков отчита пречупването на музиката през призмата на други области, които ѝ придават вече съвсем други смисли. Тя не просто се среща с тях, а тя вече е друга. Той като че ли поглежда към постмодерността през своеобразно криво огледало, в което се отразява един от нейните обратни образи – метамодерността, с естетиката на която препрочитите на Георги Арнаудов имат допирни точки като „поредното преобръщане на парадигмата в разбирането за творбата (и респективно за автора) – а именно реконструирането на възгледа за завършеното кохерентно произведение и реабилитирането на значението на големия (мета)нарратив” (с. 207), в случая – концертите на Арнаудов, а също така „причудливите сюрреалистични художествени реалности, разкрити в небивалите метаисторични музикални наративи на Арнаудов, допускат сходното пребиваване с множествена субективност на своя автор, превъплъщаващ се фикционално в ексцентричен съвременник на редица композитори от историята, но същевременно продължаващ да бъде себе си от своето време, подобно на бродещите из дебрите на историята Карпентиерови герои” (с. 208,209). Явно авторът усеща необходимостта от връщане на смисъла, от отгласване от абсурда на любуването на едно изкуство на собственото си безсмислие, самоунищожение и разпадане под маските на (пост)модерно или свръхмодерно. А дали от смърдящ труп то може да възкръсне за живот, не знам да е в състояние да постигне това което и да е сътворено съществуващо битие със собствени сили. Авторът вижда възможност за някаква частична реабилитация чрез намиране на истински собствен музикален език (в случая на Георги Арнаудов). Действително това може да е несъвършен и изкривен език, но език на жив човек, а не „пастишните диалози с миналото на мъртви езици, от постмодерно заиграване с де- и ре-контекстуализирани фрагментарни исторически артефакти, от симултанното тоново говорене на разнородни чужди езици, от неокласическото стилизиране и/или асимилиране на старовремски лексикални идиоми и чуждоземски акценти” (с. 209, 210). От друга страна е направено изричното уточнение, че „в настоящото изследване се избягват стилите класификации” (с. 207), като не на последно място трябва да споменем музикантския (пре)прочит на инструменталните концерти на Георги Арнаудов. Трябва справедливо да кажем, че такъв тип изследване е глобално по своя характер, погледнато от всички страни. По аналогия с концертния жанр самият текст е структуриран в съответстваща на ритуруелната словесна форма. Отделно всеки раздел се разделя на различни „музикални части” като съответни подраздели. Във втория подраздел „Sinfonia: Музикологичният подход. Особеностите на изследването” на INTRODUZIONE се говори точно за *ритуруелната форма на текста, кончертатния стил на изследването и*

интертекстуалната функция на включените репродукции и епиграфи. Във втората част ALLEGRO FANTASMAGORICO първият подраздел „Episodio I: *Concierto barroco* или готико-ренесансова мистерия?” се разделя на 5 части: Биографията и наличните варианти на творбата, Литературната основа и композиторската интенция, Първа, Втора и Трета част с действителните музикални, темпови и структурни обозначения. Особено достойнство на труда е обръщането към български автор, но съизмерим с европейските и световни общокултурни ценности, надхвърлящ тясно музикалния контекст на своето творчество в глобалната парадигма на интеркултурния феномен. Като се има предвид все по отслабващия интерес към българската култура, а и въобще към истински сериозното изкуство, забележително е как български автор изследва български автор в такъв глобален мащаб, в контекста на най-актуалните и съвременни тенденции. Същевременно чисто музикантският срез ни показва съвсем професионалния поглед и компетентност на автора, да не забравяме, че Илия Граматиков е артистичен директор на международния фестивал за съвременна музика *ppIANISSIMO*, като се има предвид, че тъкмо Георги Арнаудов е неговият кръстник. Независимо, че в приложенията са дадени нотни примери, които са цитати от различни автори, от подробния прецизен музикален анализ (тук трябва специално да отбележим прецизните теоретични постановки и дефиниции, които отговарят много точно на музиката на Георги Арнаудов – например въвеждането на термина „централен тон” вместо „основен тон” или „финалис” (с. 47)), точно заради „*оскъдният музикологичен опит с творбите на Арнаудов*”, при издаването на труда би било добре да има приложение като нотен (партитурен), както и звукозаписен, материал от оригиналните партитури (разбира се това е и въпрос на авторско право), за да се осъществи тяхното омузикаляване, за да станат те действителни „музикални фантасмагории”, защото в противен случай те биха могли да останат само в своята етимология.

В следствие на всичко казано дотук, смятам, че хабилитационният труд на Илия Граматиков на тема: “Инструменталните концерти на Георги Арнаудов: Сюрреалистични препрочити на музикалната история”, както и неговата творческа дейност, несъмнено отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и заслужават много висока оценка за едно високо професионално музикологическо творчество. Аз съм определено за неговата хабилитация.

Написал становището: проф. д-р Андрей Диамандиев:

София 27.01.2020 г.